

Raval Cultural

2013-2018

Edició d'octubre de 2014

BCN

Ajuntament de
Barcelona

ÍNDEX

1. Introducció	5
2. Recursos culturals del raval	6
3. Què és el raval cultural?	8
4. Objectius del projecte del raval cultural	9
5. Propostes d'actuació	13

1. INTRODUCCIÓ

L'objectiu de fer del Raval un barri cultural no és nou. L'origen de la transformació el trobem a primers dels anys vuitanta amb l'estudi "Del Liceu al Seminari" (1980-1981). A partir d'aquest encàrrec recuperar edificis amb un important valor patrimonial i històric i rehabilitar espais degradats es va acabar convertint en un itinerari urbà.

Es va apostar doncs, per instal·lar grans equipaments culturals que d'una banda havien d'oferir nous serveis culturals a la ciutat, però que d'altra, havien d'afavorir l'estratègia de regenerar el barri.

Des de llavors s'ha anat en la direcció d'aglutinar el major nombre possible de recursos culturals al barri i, per tant, s'ha seguit el model de construcció d'un barri cultural basat en augmentar la densitat dels equipaments.

El Raval ja és un barri amb més de 300 recursos culturals de diverses tipologies, entre els quals trobem grans equipaments de ciutat, de país i de projecció internacional. Ja no es tracta de portar més equipaments al barri sinó de donar una projecció conjunta als que ja hi ha i, al mateix temps, permeabilitzar l'accés a la cultura.

La concentració dels recursos culturals no ha estat repartida d'igual manera per tot el Raval. De totes maneres, l'efecte és positiu i transformador. Ara bé, cal treballar perquè aquest efecte es traspassi al conjunt del Raval, on hi ha també un important nombre d'equipaments amb un gran potencial.

Això aconseguirà que la transformació urbana ja iniciada acabi en una veritable transformació integral del Raval, incloent en aquest canvi no només la millora de l'espai urbà si no la millora social del barri i un major qualitat de vida per als veïns del Raval.

2. ELS RECURSOS CULTURALS DEL RAVAL

1.1

Per què potenciar el Raval com un Barri cultural?

Perquè la **cultura** és:

- Una identitat, una imatge i una marca atractiva.
- Un element que pot generar oportunitats inclusives per als veïns.
- Una opció proporcionada de major benestar per a les persones.
- Un canal per formar ciutadans lliures, innovadors i compromesos.
- Una via generadora d'innovació.
- Un motor econòmic i creadora de riquesa.

Perquè al **Raval**?:

- Perquè és al centre històric de la ciutat. Barcelona ha explotat fins ara molt poc la potencialitat que ofereix el fet de tenir un barri cultural al centre històric de la ciutat.
- Perquè el Raval és una ciutat amb tant potencial com Barcelona.
- Perquè ja existeix la cultura de la col·laboració entre els equipament culturals.
- Perquè sovint no se li reconeix al Raval el gran potencial que té.
- Perquè el fet de ser una zona molt ben acotada facilita una estratègia conjunta. És un barri amb un límits físics molt clars. Això no treu que a l'hora de proposar estratègies culturals conjuntes aquests límits no puguin ser flexibles, sobretot quan dues artèries delimiten el barri: la Rambla i el Paral·lel. Aquestes són també per si mateixes indrets d'una gran concentració cultural.

El projecte del Raval Cultural neix perquè hi ha una base molt sòlida que li dóna sentit. Per una banda, trobem tots els recursos culturals que hi ha al barri i, per l'altra, la voluntat demostrada d'aquests per treballar conjuntament. Dades en relació al potencial cultural del Raval i a les diverses xarxes culturals que ja existeixen.

- El Raval compta amb més de 300 recursos culturals.
- Ja s'han creat xarxes d'institucions culturals, per tant, la voluntat de treballar conjuntament és clara.
- Duta a terme d'accions d'apropament de les institucions culturals als veïns del Raval.
- Iniciatives de promoció conjunta.
- A Barcelona tenen lloc diversos esdeveniments internacionals on hi participen equipaments o entitats culturals del Raval.

3. QUÈ ÉS EL RAVAL CULTURAL?

El Raval Cultural neix de la voluntat de projectar una nova mirada sobre el Raval. Una mirada que ens apropi al Raval de veritat, creador, vital i solidari. Que ens apropi al Raval de la cultura.

Al llarg dels anys al Raval hi han crescut multitud de propostes innovadores que l'han convertit en el barri cultural per excel·lència de la ciutat. El Raval Cultural comença per a donar identitat a aquesta realitat, posar-la en valor i potenciar l'acció conjunta de les entitats i les institucions que treballen pel barri i per la cultura. L'objectiu és explicar qui som, què tenim, ser capaços de projectar-nos conjuntament, **d'entendre que la cultura és de tots i per a tots**.

Raval Cultural forma part d'un projecte més ampli, liderat pel Districte de Ciutat Vella, que vol promoure el Raval com a barri cultural i creatiu, entès com espai que acull nombroses i diverses iniciatives innovadores (gastronomia, disseny, noves tendències, música, teatre, tallers artístics, grans equipaments culturals, etc.), posant-les en valor i donant-los més visibilitat.

El Raval Cultural permetrà que els grans equipament culturals donin força als petits espais alternatius treballant conjuntament per fer més atractiva l'oferta conjunta. Es donarà a conèixer la història i el patrimoni del Raval reforçant el sentiment de pertinença i col·lectivitat i alhora el de responsabilitat amb l'entorn. Aquesta mirada diferent sobre el barri, ha d'ajudar a millorar la qualitat de vida del seus veïns perquè dinamitzarà tot el potencial del barri al voltant de la identitat amb la cultura.

4. OBJECTIUS DEL PROJECTE DEL RAVAL CULTURAL

1. Millorar la imatge del barri comunicant el que tenim
2. Potenciar l'acció conjunta i transversal en l'àmbit cultural
3. Reforçar el lligam entre els veïns del Raval i la Cultura

Objectiu 1.

Millorar la imatge del barri comunicant el que tenim. Que en l'imaginari col·lectiu, el barri del Raval, sigui el barri cultural de la ciutat.

L'objectiu final i prioritari del Raval Cultural és una millora del barri que repercuteixi en els veïns per tal de millorar la seva qualitat de vida.

Això es vol aconseguir potenciant l'acció conjunta i transversal de l'activitat relacionada amb la cultura de la qual el barri ja gaudeix, a partir de la concentració de grans equipaments, espais de creació i esdeveniments. És a dir, visualitzar els **actius culturals** és una contribució decisiva per **millorar la imatge del barri**.

L'estigmatització que pateix el Raval fa que possiblement cert tipus de públic deixi de visitar-lo, per tant, un dels objectius és que el reclam cultural suposi una **modificació en la tipologia de visitant** que rep el barri. No es tracta de que vingui més gent, sinó que vingi un perfil atret per la cultura.

Aquests sectors poblacionals atrets pel món cultural, poden generar efectes positius que aniran més enllà dels propis equipaments culturals i, per tant, poden **dinamitzar el sector comercial** ja que els flux de gent que ve atreta pels equipaments culturals consumeix als establiments del Raval. D'aquesta manera, potenciar el Raval com un barri cultural ha d'incrementar el poder adquisitiu dels veïns del Raval i d'aquells que han apostat per obrir-hi el seu negoci.

També es persegueix que la millora de qualitat de vida es pugui equiparar a tot el Raval, és a dir, que deixin d'haver diferències substancials en quan al desenvolupament de determinades zones.

També es busca un flux de gent entre equipaments i zones del Raval i com aquest no es donarà de forma natural, cal fer certes **intervencions urbanístiques i de senyalització que facilitin els fluxos**. La idea és estudiar bé el detall i dur a terme aquestes petites intervencions en l'espai públic que més beneficiïn la vida de barri.

Per últim, el projecte no pot oblidar l'entorn ni la situació geogràfica del barri del Raval, així que per assolir l'objectiu final de millorar la qualitat de vida cal tenir en compte el **potencial que tenen dos eixos com són la Rambla i el Paral·lel**. Cal que siguin un flux d'entrada de visitants, i que l'atractiu que suposen, tant en si mateixos com pels equipaments culturals que s'hi troben, beneficiïn al Raval.

Objectiu 2.

Potenciar l'acció conjunta i transversal en l'àmbit cultural. Fer xarxa.

L'oferta cultural del Raval està formada per grans equipaments, però també per tallers i espais de creació més petits. Així mateix, el barri acull grans esdeveniments i d'altres de format més reduït. Un dels reptes de potenciar el Raval com a barri de cultura passa perquè els actius de més dimensió no només no eclipsin els més petits, sinó que això els ajudi. Per tant, cal aprofitar el fet que equipaments de referència internacional i que mouen un nombre molt important de gent, estiguin ubicats al barri, i que els visitants no només vinguin a consumir aquests grans equipaments culturals i sinó que també vinguin als petits espais alternatius.

I no només es tracta de portar més visitants en aquests espais, sinó promoure activitats conjuntes, en les quals puguin participar els espais més petits i que, per tant, els ajudin en la producció dels seus continguts culturals o els hi donin facilitat des d'un punt de vista logístic i d'espai.

Objectiu 3.

Reforçar el lligam entre els veïns del Raval i la Cultura. Millorar la qualitat de vida del barri.

Que **els veïns del Raval coneguin els recursos culturals** amb els quals comparta el barri, que siguin conscients que viuen en un barri amb els principals equipaments culturals de la ciutat i del país, que els visitin, se'ls facin seus i se'ls sentin pròxims. Cal que la població novvinguda al barri també tingui accés a la cultura i hi contribueixin amb la seva participació.

No només entenen per cultura els equipaments, sinó que cal que **coneguin la història del Raval i el valuós patrimoni que tenen**. De la mateixa manera, **les festes i la cultura popular han d'estar a l'abast de tothom**.

Posar en valor tot el que tenim i donar-ho a conèixer als veïns per aconseguir que estimin el barri, **que creixi el sentiment de pertinença i col·lectivitat**, per fer-los saber que formen part d'un conjunt amb un important valor cultural.

Conèixer la nostra història i identitat, qui som i d'on venim, **ha de reforçar el sentiment de barri universal, dins un país que és Catalunya**. El Raval està format per veïns de múltiples procedències. D'aquesta diversitat se'n desprèn un Raval Català, que és el punt de trobada, el que ens uneix i el que construïm entre tots. La cultura ha de tenir un paper fonamental en aquesta **construcció de la identitat compartida**, convertint-se alhora amb un pol d'atracció de les aportacions internacionals més innovadores i creatives.

El sentiment de pertinença i estimació ha d'acabar **generant corresponsabilitat dels veïns amb l'entorn i dels equipaments amb el barri**. S'ha de tenir en compte que al barri del Raval s'hi concentren un nombre important de problemàtiques socials i diversos col·lectius vulnerables o en risc d'exclusió. Els equipaments culturals han de sentir-se corresponsables i col·laborar en la gestió d'aquestes problemàtiques. Per aquest motiu, cal promoure activitats de relació entre els equipaments culturals i els col·lectius socials en risc, i que els espais culturals puguin jugar algun paper en la inserció social d'aquestes persones.

Per últim, els equipaments han de poder valorar que **la diversitat cultural i social del Raval aporta un valor afegit als continguts culturals**, és a dir, que la complexitat del barri també pot servir per enriquir la programació i els continguts dels equipaments. El fet de ser al Raval no només comporta als equipaments un sèrie de problemàtiques en l'entorn que afecten el seu funcionament, sinó que els proporciona la riquesa que no tindrien en cap altra zona de la ciutat.

5. PROPOSTES D'ACTUACIÓ

Camp 1. Potenciar l'acció cultural (activitats)

Aquest camp pretén impulsar accions de relació dels veïns del Raval amb la cultura, fomentar les activitats que relacionin els grans equipaments amb els més petits i amb els veïns, crear corresponsabilitat, posar en valor el patrimoni del Raval i el potencial cultural del barri i que això generi lligams i una identitat compartida. Aquest camp és l'ànima del projecte, el que li dona la substància, en canvi, els altres camps són el cos del projecte.

Accions per a tot el barri

1. Anàlisi sobre els hàbits culturals dels veïns i veïnes del Raval i sobre els usuaris dels equipaments.
2. Crear una línia específica d'ajudes per Projectes Culturals al Barri.
3. Moltes de les accions que es proposen requereixen d'un acompanyament als espais culturals per poder-les dur a terme. Des del Raval Cultural es donarà suport a les institucions i espais culturals, en l'organització d'activitats.
4. Creació d'un banc de recursos tècnics i logístics per al barri (Càmeres, escenografia, material informàtic, instruments musicals, etc.). La idea és potenciar la creació d'un banc de recursos.
5. Relació entre els centres educatius i els equipaments culturals.
6. Apropament de la Cultural (popular i no popular) als veïns i veïnes del barri.
7. Buscar lligams amb el comerç:
 - Vinculació entre la història, la cultura i els establiments comercials.
 - Treballar amb les associacions de comerciants, participar i impulsar accions.
8. Pla de foment de la lectura.
9. Posar en valor el barri, donar-lo a conèixer.
10. Accions de suport als equipaments culturals més petits.
11. Donar suport i impulsar alguns projectes culturals que diverses entitats han estat elaborant i que ja s'han presentat a al convocatòria de subvencions del Districte de Ciutat Vella.
12. Noves tecnologies i cultura.
13. Donar suport als grans equipaments culturals en la sensibilització del seu personal professional vers la responsabilitat social de l'equipament vers el territori.

14. Sumar i realitzar accions conjuntes amb els projectes de l'entorn, tant amb el Paral·lel com amb la Rambla. Posar en marxa el Fem Paral·lel! Fem Raval!
15. Potenciar l'obertura d'espais de creació en determinades zones on s'hi concentra un volum important de locals buits. Es marquen com a prioritàries les zones de l'entorn de la Filmoteca (Salvador Seguí) i l'entorn del Taller de Músics (Cendra i Príncep de Viana). Planteja la possibilitat d'obrir una línia d'ajudes per impulsar activitats culturals.

Accions per zones

S'han definit com a prioritàries 4 zones del barri del Raval, on s'actuarà de manera integral. Hi haurà una intervenció urbanística i de millora física de l'espai, però amb un objectiu que va més enllà: fer que siguin espais de referència de l'activitat cultural.

Hi ha una cinquena zona en la qual no s'intervindrà des d'un punt de vista urbanístic perquè ja s'hi ha intervingut molt, però sí que es considera una zona prioritària a potenciar com a espai d'activitats culturals. És la zona de Salvador Seguí, on trobem un dels equipaments més importants del barri, la Filmoteca de Catalunya.

Una de les voluntats del Raval Cultural és convertir aquests espais públics en els nous espais públics culturals del barri. El Raval Cultural, per tant, potenciarà i ajudarà a aconseguir que les activitats programades per equipaments culturals es puguin desenvolupar en aquests nous espais, donant a cadascun, una singularitat i una vinculació específica amb la cultura i el ciutadà.

Camp 2. Intervencions urbanístiques

Criteris d'elecció de les zones

Dins el barri del Raval s'han escollit 4 zones d'acció prioritària on la millora urbana d'un àmbit concret pot suposar un valor afegit per al barri en general.

Intervencions de millora que reverteixin en noves dinàmiques d'ús de l'espai públic, que afavoreixin un ús ciutadà del barri, que permetin relligar i connectar diferents teixits i equipaments i que, en definitiva, apropin els veïns a espais que tenen un gran valor i que potser fins ara no han estat del tot descoberts o utilitzats pels veïns del Raval.

Els espais escollits no són espais qualsevol. Són espais públics vinculats a institucions culturals de rellevància; espais que millorats de forma puntual poden convertir-se en referents dins la memòria col·lectiva. Espais “base” per ser conquerits per les entitats i associacions culturals del barri i, de retruc, pels veïns del Raval.

Però la millora va més enllà de significar i millorar aquests nous nodes culturals, sinó que pretén relligar-los entre ells i connectar-los amb el teixit cultural més informal del barri a través **d'un projecte de senyalètica**. Un projecte que ha de garantir un flux de gent entre equipaments grans i petits, que ha de promoure unes passejades de nord a sud, que ha de generar enllaços entre la Rambla, el Paral·lel i el Raval. En definitiva, aquests nous espais culturals han de convertir-se no només en condensadors culturals, sinó també en punts de partida per conèixer i descobrir el Raval i la seva cultura.

Zona 1. Nord, entorns MACBA, CCCB i universitats

La zona 1 compren l'àmbit cultural més consolidat del Raval. És una zona que va néixer amb la implantació del MACBA al cor del Raval Nord i que, al llarg de 20 anys, ha anat aconseguint un seguit de noves institucions configurant i consolidant un teixit cultural importantíssim, barrejat a un seguit d'espais públics places i placetes, no sempre evidents.

Zona 2. Jardins Rubió i Lluch

La Zona 2 compren l'àmbit dels Jardins de Rubió i Lluch i totes les institucions culturals que hi tenen l'accés: L'escola Massana, La Biblioteca de Sant Pau i de Santa Creu, La Biblioteca de Catalunya, El Institut d'Estudis Catalans, La Capella (ICUB), La Real Acadèmia de Farmàcia i la Real Acadèmia de Medicina.

És un àmbit força més tancat i controlat que la resta i configura, en sí mateix, un conjunt arquitectònic propi. Els accessos a aquests Jardins es produeixen des del c/ del Carme (pel nord) i des del c/ Hospital (pel sud). Actualment, té un ús diürn.

Zona 3. St. Pau del Camp

La Zona 3 compren l'àmbit dels Jardins de Sant Pau del Camp i el monestir, així com les connexions del Paral·lel amb el Raval en aquests punts.

L'àmbit de la zona 3 és un àmbit molt més difús que les zones anteriors. És un dels pocs espais verds dels quals disposa el Raval i gira entorn l'Església

Romànica més antiga de Barcelona: St. Pau del Camp. És un espai complex, amb desnivells importants provocats per l'aparcament soterrat i que ara mateix genera unes barreres físiques i socials entre els seus extrems importants.

Zona 4. Drassanes

La zona 4 és la més extensa i difosa de totes. Compren tota la part sud del Raval, en contacte amb el Museu Marítim i el de Sta. Mònica. L'encreuament entre el passatge de Sta. Madrona i l'Av. Drassanes.

És un àmbit caracteritzat per una escassa presència d'habitatge i per avingudes amples i de poc ús ciutadà. És una de les entrades més potents al Raval, però curiosament la menys utilitza pels vianants. És també una de les connexions entre Rambles i Paral·lel més evidents, però també menys utilitzades.

Proposta de projecte de senyalètica

Com s'ha anunciat a la introducció, el Raval Cultural ha de dotar-se d'una senyalètica específica que permeti conduir els vianants des dels punts o equipaments de més influència als punts o equipaments culturals més amagats o informals.

Aquesta senyalètica, ha de posar en valor el Patrimoni arquitectònic i cultural d'una forma clara i senzilla, ha de generar recorreguts culturals i permetre connectar diferents entitats culturals del barri.

Ha de ser un projecte molt lligat a l'apartat de comunicació ja que la senyalètica no només ha de conduir, sinó que ha de poder informar en temps real sobre activitats culturals properes, ofertes culturals, recorreguts especials... Cal vincular la senyalètica a sistemes QR per permetre també una senyalètica amb informació actualitzable i consultable des d'aplicatius mòbils.

Camp 3.

Comunicació i promoció conjunta

1. Elaborar una estratègia de sortida, un **Pla de Comunicació Inicial**, que determinarà com seran totes les publicacions que s'editin en el marc del Raval Cultural.

- Crear una marca, un nom, un eslògan, un logotip.
- Aquesta marca serà un identificatiu que tindrà tots els espais culturals.

2. Editar materials de difusió i comunicació amb una **unitat gràfica**, basada en la marca o la imatge que s'hagi creat.
3. Crear la **pàgina web** del Raval Cultural. www.ravalcultural.cat recollirà tot el directori d'espais culturals del barri i tota la programació d'activitats. Serà l'eina bàsica i central de difusió del Raval Cultural.
4. **Editar una guia** que reculli tots els recursos culturals del barri, i que tingui diverses opcions per visitar el barri:

- El Raval en un dia!
- El Raval en tres hores.
- Les deu coses que no et pots perdre del barri del Raval. El que no pots deixar de veure.
- Visita el Raval amb nens.

La guia es distribuirà per tota la ciutat. És molt important remarcar la centralitat del barri, la bona comunicació en transport públic.

5. **Estratègia per als veïns del Raval.** Que amb el DNI tinguin descomptes especials per entrar als equipaments. Que puguin comprar la Raval Card a un preu més assequible.
6. **Panels informatius o pantalles** als principals equipaments culturals on s'anunciïn la oferta dels altres equipaments. Inicialment se situarien als equipaments més grans o més consolidats, perquè aquest donin a conèixer els més petits.
7. **Elaborar el Quadern de Viatge del Raval.** L'Ajuntament de Barcelona disposa d'una col·lecció de Quaderns de viatge sobre diversos barris de la ciutat. En el marc del Raval Cultural s'elaborarà el d'aquest barri posant un èmfasi especial en la vessant cultural del barri.
8. **Treballar amb els mitjans de comunicació** perquè coneguin el projecte del Raval Cultural i perquè se sumin a la millora de la imatge del barri.
9. **Dur a terme accions de comunicació perquè, a través dels suports publicitaris, es faci difusió del projecte a tota la ciutat.** Aquests suports inclouran mitjans exteriors i gràfiques en premsa, així com també patrocinis i col·laboracions amb altres esdeveniments o materials als quals el Raval Cultural doni suport.
10. **Campanya de comunicació** per posicionar el Raval Cultural a la ciutat i crear notorietat. Aquesta campanya es basarà en el llançament d'un concepte que identifiqui el Raval com el barri cultural de la ciutat i emmarqui al web bcn.cat/ravalcultural com a referent de consulta d'activitats culturals. La campanya anirà dirigida a un públic resident a Barcelona i rodalies que siguin habituals consumidors de cultura de la ciutat. Els suports publicitaris amb els quals comptarà són mitjans exteriors i distribució de fulletons informatius a diversos equipaments de Barcelona.

BCN

Raval Cultural 2013-2018

Edició de Octubre de 2014